

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

Sect. 1. Quid sit quantitas, præsertim continua.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94179)

DISPUTATIO XL.

De quantitate continua.

Quantitas
inter acci-
dentia cur
primo col-
locata.

Aristoteles tam in libro predicamentorum, quam in 5. Metaphys. & aliis locis ubicumque summa genera, seu Prædicamenta numerat, inter accidentia primum locum tribuit quantitati: quia licet qualitas ex suo genere perfectior sit, tamen quoad nostram cognitionem, quæ circa corporalia præcipue versatur, quantitas est quodammodo prior, & quasi fundamentum aliorum accidentium, ac propterea hunc eundem ordinem seruandum esse censuimus. Quamuis autem ratio quantitatis abstrahi soleat à quantitate continua & discreta: ob maiorem tamen claritatem, & breuitatem non instituiamus disputationem de quantitate in communi sumpta, quia vix potest eius essentialis ratio in ea communitate declarari. Vnde Aristoteles in Prædicamentis nulla quantitatis in communi definitione præmissa, statim illam diuisit in continuam & discretam. Quia ergo essentialis ratio quantitatis, prout est verum accidens à substantia distinctum, in quantitate continua reperitur (nam discreta, vt infra dicemus, solum est plurium quantitarum, vel rerum quantarum multitudo) ideo in hac disputatione omnia, quæ ad quantitatem continuam pertinent, explicabimus: in sequenti vero disput. de quantitate discreta dicemus, & alia, quæ ad veriusque comparisonem, & considerationem pertinent, complebimus. Prius tamen aliqua in communi, vt significationes saltem terminorum intelligantur, præmittimus.

SECTIO I.

Quid sit quantitas, præsertim continua.

I.

In hac sectione, non tam quid res sit, quam quid nomina significant declarare intendimus, & simul etiam in summam redigere, quæ de quantitate Aristotel. tradit libr. 5. Metaph. cap. 13. Vbi generalem prius descriptionem: deinde diuisiones quantitatis assignat.

Descriptio quantitatis ab Aristotele tradita, exponitur, propositis nonnullis difficultatibus.

II.

Ex sententia igitur Aristotelis dicendum est, Quantum esse quod est diuisibile in ea, quæ insunt, quorum vtrumque vel numquodque, vnum quid & hoc aliquid aptum est esse. Vbi primum interrogare potest aliquis, cur Aristoteles non quantitatem, sed quantum designat, cum ad explicandam quantitatis rationem non tam aptum sit ipsum cōcretum, quam abstractum. Quanta enim dicuntur non solum ea, quæ per se, sed etiam quæ per accidens quanta sunt: vnde illis omnibus, vt statim dicemus, conuenire potest tota illa definitio. Per eam ergo non explicatur conuenienter ratio quantitatis, sed ad summum indicatur, quænam res quantæ appellari soleant.

III.

Ac præterea quod difficilius videtur, tota illa descriptio multis rebus conuenit, quæ quantæ nō sunt, & aliquibus rebus non conuenit, quæ solent quantæ appellari. Prior pars probatur primo, quia inter substantias ea quæ constat materia & forma realiter diuisibilis est illa, quæ illi insunt, id est, intra illam formaliter sunt, cum ex illis componitur. Secundo, est hæc substantia diuisibilis in suas partes substantiales integrantes. Neque satis est respondere, hoc habere substantiam ratione quantitatis: nam etiam si

substantia absque quantitate conseruata intelligatur, erit diuisibilis in suas partes substantiales, cum illæ semper maneant realiter distinctæ. Atque idem argumentum fieri potest de materialibus formis accidentalibus, vt de albedine, & similibus, quæ diuisibiles sunt in partes entitatuas, idque dupliciter scilicet, vel secundum extensionem, vel secundum intensionem, & hanc posteriorem diuisibilitatem perse habent, & nullo modo per quantitatem. Præterea, quidam sunt modi substantiales, vel accidentales, qui diuisibiles sunt, & nullo modo sunt quanti. Antecedens patet, nam vnio animæ ad corpus diuisibilis est, nam ablata vna parte corporis, aufertur pars vnionis animæ ad illam, manente alia partiali vnione ad cæteras partes corporis. Similiter modus præsentia, quem angelus habet in loco ad æquato, diuisibilis est, cum possit vna pars eius tolli manente alia, & tamen hi modi cum spirituales sint, non sunt quanti.

Altera vero pars, nimirum, quod aliqua quanta, non sint hoc modo diuisibilia, patet. Nam imprimis cœlum est quantum, & non est illo modo diuisibile. Item minimum naturale non est diuisibile licet quantum sit. Itemque forte est de corpore heterogeneo animalium perfectorum, nō enim potest diuidi, quin altera saltem pars desinat esse hoc aliquid, quod antea erat. Præterea idem patet de tempore & motu, & aliis successiuis: hæc enim quanta sunt ex omni sententia, & tamē non sunt diuisibilia in ea, quæ insunt, nam partes quibus constant, eis non insunt, sed quædam futuræ sunt, alia iā præterierunt: & deinde eodem modo quo hæc sunt diuisibilia in suas partes, illæ partes non sunt tales vt post diuisionem vnaquæque earum apta sit per se esse, aut vnum quid esse, nam cum illæ partes in successione constant, non possunt ita diuidi vt simul veræque maneant in ratione totius. Denique, numerus est quoddam quantum, & tamen vt sic non est diuisibilis: quod patet, quia est actu diuisus, repugnat autem simul esse in actu & in potentia. Vel certe, si numerus est aliquo modo diuisibilis, etiam numerus angelorū diuisibilis erit, & tamen non censetur esse aliquid quantum.

Declaratur definitio, & prima soluitur difficultas.

Nilominus Aristotelis descriptio sufficiens, & optima est, præsertim si eius mentem, ac institutum in eo loco consideremus. In toto enim illo libro 5. Metaphysic. non tam rerum essentias, quam plurimum vocum varias significationes declarat, atque ita per illam descriptionem magis explicat quid hoc nomen quantum significet, quam quid proprie & secundum suam essentiam quantitas sit. Quamquam dum hoc manifestat per quandam effectum, aut signum nobis notius, simul innuit quid ipsa quantitas sit. Itaque duabus de causis potius nomine concreto quanti vtitur, quam abstracto. Prior est, quia concreta nobis notiora sunt, & ex eis tanquam ex effectibus facilius cognosci possunt abstracta. Atque ita cum quantum dicitur esse, Quod est diuisibile, &c. per hoc significatur, quantitatem esse id à quo res quanta habet vt illo modo diuisibilis sit, in quo iam innuitur propria ratio & essentia quantitatis, vt inferius latius declarabimus.

Secunda ratio est, vt indicet peculiarem conditionem quantitatis, quæ non solum est forma, quæ aliud est quantum, sed etiam ipsa quanta denominatur, quia non solum est ipsa ratio ob quam alia sunt extensa, & diuisibilia, sed etiam ipsa in se extensa est & indiuisibilis, neque enim potest ipsa extēdere rem aliam, nisi simul coextēdatur illi & suas proprias partes habeat correspondentes partibus sui obiecti. Eadem ergo forma quatenus partes substantia extēdit, quantitas dicitur, vt infra dicemus, quatenus ve-

ipsam habet partes, sese natura sua extendentes (vel, ut sic dicam) loco excludentes, sic etiam ipsa quata denominatur, & ut sic etiam diuisibilis est. Ob hanc ergo causam non solum per modum abstracti, sed etiam per modum concreti describi potuit.

Singula definitionis particula declarantur.

Explicato definito, ut alias difficultates, quæ contra definitionem procedunt, solvamus, declaranda breuiter est definitio. In qua primum dicitur, *Quantum esse diuisibile in ea que insunt*, id est, in ea, quæ in ipso quanto formaliter ac realiter sunt. Quæ particula posita est ad excludenda ea, quæ tantum virtute in aliquo continentur, ut elementa in misto. Quia enim mistum in elementa resolui possit, tamen illares non ex eo, nec formaliter sub ea ratione est quanta, quia elementa in misto non insunt formaliter, sed virtute tantum. Ex quo obiter intelligitur, partes quanti, in quas ipsum diuisibile est actu, esse in ipso quanto secundum suam entitatem partes, nam licet ante diuisionem nulla sit *unum quid* & *hoc aliquid*, sed hoc habent per diuisionem, ut hic Aristot. dicit, tamen secundum eam entitatem, in qua per diuisionem possunt fieri *hoc aliquid*, realiter ac formaliter sunt in ipso quanto ante diuisionem.

Additur vero in definitione tales debere esse has partes, ut etiam post diuisionem possit utraque vel vnaquæque, id est, singula earum, siue data sint, siue plures, esse *unum quid*, & *hoc aliquid*, id est, per sese, ut *unum quoddam totum* ab aliis separatim, manere. Per quam particulam excluduntur à ratione quantitatis omnia composita, quæ licet in sua componentia diuidi aut resolui possint, non tamen ita, ut utriusque per sese manere possit, ut *unum quid*, & *hoc aliquid*, quod ex solutione argumentorum constabit. Insinuat etiam tacite in illa particula omne quantum, etiam si minimū sit, semper esse diuisibile in ea que insunt, ita ut post diuisionem quodlibet eorum in quæ diuiditur, sit *unum quid*, & consequenter illam diuisibilitatem, quantum est ex vi quantitatis, non posse terminari, nisi diuisio perueniat ad non quanta, quod inuenitur in sola quantitate discreta secundum propriam rationem suam, non vero in continua, quia illa componitur ex unitatibus, quæ non sunt numeri, hæc vero constat ex partibus quantis, & sine illis esse non potest.

Soluitur prior pars secundæ difficultatis.

Per illam ergo particulam excluditur resolutio substantiæ compositæ in materiam & formam, quia licet hæc vere insint in composito, tamen non sunt aptæ, ut post separationem vnaquæque earum sit *unum quid*, quia saltem forma statim perit. Nec refert, quod in morte hominis utraque pars separata maneat, quia saltem ex parte materiæ non manet per se ut *unum quid*, sed semper manet ut pars alterius compositi, quod in propria diuisione quanti non est per se necessarium. Neque item refert, quod Deus possit formam & materiam per se post separationem conseruare, quia illud est præter naturas rerum: hic autem est sermo de diuisibilitate, quæ res habet ex natura sua. Atque ita satisfactum est priori difficultati de diuisione substantiæ compositæ in partes essentialis.

Quod vero attinet ad aliam partem de diuisione materiali substantiæ in partes integrales, bene ibi responsum est, substantiam materialem non esse hoc modo diuisibilem, nisi ratione quantitatis. Vnde cum dicitur, *Quantum esse, quod est diuisibile*, vel sub intelligendum est, quod per se & ratione sui est diuisibile, si descriptio soli quantitati accommodanda est: vel si generatim attribuitur omni quanto, cum propor-

tionem tribuenda est: nam quod est per se quantum, est per se diuisibile, quod vero est per accidens quantum, vel per aliud, eodem modo diuisibile erit. Substantia ergo materialis licet est quanta per aliud, ita etiam diuisibilis est. Idemque proportionaliter est dicendum de qualitatibus, & aliis accidentibus materialibus quatenus diuisibilia sunt, de qua re infra latius est dicendum. Obiectio autem ex casu illo supernaturali, in quo Deus conseruaret substantiam materialem sine quantitate, multa supponit inferius tractanda. Primum, quod possit substantia sic conseruari: secundum quod sic conseruata habeat partes integrantes, & vnionem earum: tertium, quod posset tunc diuidi in eas partes, quæ post diuisionem per se manerent. Suppositis tamen duobus primis, de tertio dicendum est, substantiam sic existentem non esse naturaliter diuisibilem actione physica & naturali, de qua diuisibilitate Aristot. loquitur, dici que potest proprie diuisio quantitativa. Et ratio est, quia corpus non est naturaliter diuisibile per naturalem actionem, nisi quatenus vnum corpus expellit aliud, aut partes eius à loco, quem antea occupabat. Vnde hæc diuisio nunquam fit, nisi intercedente aliquo impulsu, & motione locali. Substantia autem quantitate carens nec posset impellere aliud corpus, nec ab eo impelli, nec etiam posset à suo loco excludi ab alio corpore, quia non esset in loco, quantitatio modo, nec esset impetrabilis loco cum quolibet corpore, & ideo non esset naturaliter diuisibilis. Quod vero talis substantia in eo casu posset à Deo in partes suas diuidi, nihil ad præsens refert, quia illa neque est naturalis diuisio neque esset quantitativa sed dici posset entitativa.

Atque hinc facile patet responsio ad alias instantias de modis diuisibilibus. Nam in primis in eis non habet locum diuisibilitas materialis & quantitativa. Deinde hoc explicatur ex illa particula, *Quorum vtrumque, vel vnumquodque vnum quid aptum est esse*, per quam illa omnia excluduntur: nam illa possunt augeri, vel minui, non tamen proprie diuidi. Diuiditur enim proprie res, quando ablata vnione, partes quæ erant vnite, separatæ conseruantur: minuitur autem absque diuisione, quando aliquid eius destruitur, & non manet. Sic ergo in primis accidit in latitudine intensiua qualitatis: potest enim à qualitate intensa aliquis gradus auferri, & in eo sensu potest dici late diuisibilis, non tamen possunt duo gradus eiusdem qualitatis intensæ (saltem naturaliter) ita separari, ut vterque in rerum natura maneat, & sit vna qualitas, est ergo valde diuersus ille modus diuisibilitatis, qui conuenit qualitati ratione intensiouis ab eo, qui conuenit quantitati ratione extensionis. Idem fere est in modo vnionis animæ, & modo præsentis localis angelis, nam licet habeant aliqualem extensionem, vel diuisibilitatem, ut argumentum probat, nam possunt diminui, & amissa vna parte secundum aliam manere, non tamen possunt ita proprie diuidi, ut post diuisionem utraque pars diuisa maneat, tanquam vnum totum, quia neque anima potest retinere simul duas vniones inadæquatas omnino diuisas, neque angelus duas præsentias nullo modo inter se vnitas & continuas. Adde illam qualemcunque diuisibilitatem horum modorum aliquo modo sumi ex habitudine ad rem aliquo modo quantam, ut in vnione animæ ex habitudine ad corpus, & in præsentia angelis ex habitudine ad spatium verum, vel imaginarium, quod se habet ad modum rei quantæ.

Satisfit secunda parti secundæ difficultatis.

Sic igitur constat, nihil esse prædicto modo diuisibile, quod quantum non sit. Quod vero nullum etiam sit quantum, quod non sit hoc modo diuisibile, explicabitur & ostendetur facile respondendo ad instantias in altero membro positas. Prima erat

ff 2 de celo

XI.

XII.

de celo, quod quantum est & non diuisibile. Ad quā solet responderi, dupliciter posse aliquid esse diuisibile, primo re ipsa, & executione: & hoc modo non esse de ratione quanti: alio modo mentis designatione: & hoc modo esse de ratione quanti esse diuisibile, quatenus in quolibet quanto potest designari vna pars extra aliam. Sed, quia hæc respectu quantitatis continua magis est extensio ipsa quam diuisibilitas, addere possumus, aliud esse loqui de quanto præcise ex vi quantitatis, aliud ratione subiecti, vel materiæ, in qua est quantitas. Priori modo omne quantum diuisibile est, quod est ex se, etiam re ipsa: posteriori autem modo heri potest, ut ratione subiecti non possit eadem diuisibilitas in actum redigi, & ita contingit in celo. Adde, licet ab agente naturali diuidi non possit, per diuinam tamen potentiam posse. Idemque dicendum est de minimo naturali. De toto vero heterogeneo nulla est difficultas, quia naturaliter etiam diuidi potest, & partes diuisæ licet in ratione substantiæ non maneant eiusdem rationis, in ratione quantimaneant: & hoc est quod ad rem præsentem spectat.

XIII. De rebus vero successiuis nō multum curandum esset, etiam si sub hac definitione non comprehenderentur, quia non sunt quantæ per se, sed per accedens, neque habent extensionem omnino positivam, sed includentem negationem, ut infra videbimus. Tamen ut in omni opinione satisfaciamus, dicendum est, in vnoquoque quanto debere partes inesse cum proportionem, & iuxta modum essendi talis entis. In rebus ergo successiuis insunt partes successiuo modo, in eas diuisibile est totum, saltem mentis designatione, sic enim, & plures dies in eodem tempore insunt, & mente in eo diuiduntur, & re ipsa vnus motus continuus posset diuidi in duos, non qui simul sint (hoc enim est contra rationem successiui) sed qui successione discreta fiant.

Diuisio quantitatis in continuam, & discretam.

XIV. In vltima obiectione tangitur diuisio quantitatis in continuam & discretam, quam statim Aristot. tradit post definitionem illam significans vtrique membro definitionem conuenire. Addit vero Aristot. magnitudinem esse, id quod in continua diuisibile est. Quod non est intelligendum in sensu composito (ut sic dicam) sed in diuiso, id est, magnitudinem esse diuisibilem in ea, quæ sunt continua ante diuisionem, non vero quod post diuisionem continua maneant, id enim inuoluit repugnantiam, nisi vel continuitas intelligatur debere conuenire singulis partibus diuisis in se, & respectu aliarum partium, quibus ipsæ consent, vel diuisio fiat sola mentis designatione. Non declarat autem ibi Aristot., quæ sint continua, nam id supponit ex his, quæ superius dixerat de vno, & ex prædicamentis, ubi in c. de Quantit. dicit. Ea esse continua, quæ vno communi termino copulantur, quam definitionem in sequentibus sectionibus amplius declarabimus, simul cum subdiviisione quantitatis continuæ in lineam, superficiem, & corpus, quam ibi Aristot. subiungit.

XV. Multitudinem autem, seu quantitatem discretam describit Aristot. dicens. Esse id quod potestate in non continua diuisibile est, quod eodem est modo exponendum, scilicet, in ea quæ continua non erant. Inde vero oritur difficultas tacta quo modo, scilicet, potentia diuisibilis sit, quod est actu diuisum. Dicendum vero est, hic maxime habere locum responsum illam de diuisione per mentis designationem. Nam, ut infra dicam, numerus non habet propriam vnitatem, nisi in ordine ad mentem, & ita nec diuisibilitatem habet, nisi in ordine ad mentem, quæ separare potest vnā vnitatem ab aliis, & partialem numerum à totali. Vnde diuersæ rationis est diuisibilitas

quantitatis continuæ, & discretæ, & ideo non est inconueniens, quod idem numerus sit actu diuisus diuisione continui, in potentia vero diuisione discreti: sicut è contrario eadem magnitudo est in diuisibilis diuisione discreti, diuisibilis vero diuisione continui.

Cur autem numerus angelorum etiam si hoc modo mente diuisibilis videatur, nihilominus quantum discretum non sit, tractabimus latius disputatione sequente: nunc breuiter dicimus, multitudinem spiritualem non diuisibilem physico & sensibili modo, quo modo accipiendum est, cum dicitur, quantum esse quod est diuisibile. Exchidi etiam potest hæc multitudo per illam particulam, quorum vtrumque, vel vnum, quodque, vnum quid aptum esse, nam illud vnum intelligi debet de vno quātitatiuo. Addit vero Aristoteles limitationem huic diuisioni, & vtrique membro eius, dicens, multitudinem esse quantum quoddam, si numerari possit, magnitudinem, si sub mensuram cadat, id est, si finita sint. Significans multitudinem vel magnitudinem infinitam non esse quantitatem continuam & discretam: quod quo modo intelligendum sit, explicabimus disputatione sequente, sectione vltima.

SECTIO II.

Utrum quantitas molis sit res distincta à substantia materiali, & qualitativus eius.

Ntequam essentialē rationem quantitatis continuæ, & distinctionem specierum eius inquiramus, oportet supponere eam esse veram, & realem entitatem, quod non possumus commodius declarare, quam explicando distinctionem eius ab aliis rebus, quod in hac sectione intendimus. In qua præcipue agimus de hac quantitate molis, quam in corporibus experimur, & corpus quantitativum appellamus, quod licet tantum sit vna species quantitatis continuæ, ut infra videbimus, tamen quodam modo includit ceteras, ac sensibilibus est, & in eo magis apparet præfens difficultas, & ideo specialiter in eo explicanda est.

Prima sententia Nominalium refertur.

Est ergo aliquorum sententia præsertim Nominalium, quantitatem molis non esse rem distinctam à substantia, & qualitativus materialibus, sed vnāquamque earum entitatem per se ipsam habere hanc molem, & extensionem partium, quæ est in corporibus: sed illammet entitatem vocari materiæ, verbi gratia, quatenus est substantiale subiectum, vocari autem quantitatem quatenus habet partium extensionem ac distinctionem, idemque proportionaliter dicunt de formis, & qualitativus materialibus. Vnde inferunt, in vnoquoque composito materiali tot esse quantitates, quot sunt entitates materiales realiter distinctæ, quæ ita possunt sese penetrare, sicut ipsæmet entitates. Ita sentit Aureol. apud Capreol. in 2. distinctione 18 artic. 2. & Ocham in 4. quaestione 4. & quodlib. 4. quaestione 29. vsque ad 33. & quodlib. 7. quaest. 25. & latissime in tractatu de corpore Christi, cap. 17. & sequentibus, & in Logica capit. de Quantit. Gabriel in 2. distinct. 10 Maior in 2. distinct. 12. quaest. 2. Adam in 4. quaest. 5. Albert. de Saxon. 1. Physicor. quaest. 7. Quamquam autem hi auctores satis expresse negent distinctionem realem quantitatis à substantia, an vero in re habeant aliquam distinctionem ætalem ex natura rei, saltem modalem, vel tantum rationis ratiocinatæ, nō satis declarant, frequenter enim ita loquuntur, ut nullam distinctionem